

for andres meninger, følelse for fællesskab mellem folkene og samhørighed med de andre nordiske folk. Skolen må således bidrage til at give børnene idealer, hjælpe dem til at sætte sig mål i livet, øge deres respekt for oprigtighed i tale og adfærd og styrke deres pligtfølelse. Gennem sund disciplin læres god opførsel og udvikles sans for orden.“

Når disse „almindelige retningslinier for folkeskolens mål“ imidlertid ikke i dag opfattes som generelt forpligtende for skolens daglige arbejde, hænger det utvivlsomt i nogen grad sammen med, at de er blevet til under ekstraordinære forhold, og at de ikke er forlenet med den autoritet, som folketingets tilslutning i lovsform ville have kunnet give dem. Det afgørende er dog antagelig, at bekendtgørelsens ordvalg og hele udtryksmåde næppe længere kan anses for tidssvarende.

De centrale ord i bekendtgørelsen fra 1941 er fremhævelsen af, at skolen *ikke blot skal være kundskabsmeddelende, men også opdragende og karakterdannende*, idet dette er forudsætningen for hele den efterfølgende opstilling af værdinormer.

Det var derfor naturligt, at den konference om folkeskolens opgave, som ministeriet afholdt i april 1972 i Helsingør, ikke blot beskæftigede sig med at indkredse et mere tidssvarende fælles værdigrundlag for skolens virksomhed, men også med det fundamentale spørgsmål, om skolen overhovedet skal påtage sig at opdrage børnene, og om forholdet mellem opdragelse og kundskabsformidling. (Der henvises om forløbet af denne konference til Uddannelse 72, nr. 9, side 515-23). Den uoverensstemmelse, der manifesterede sig på konferencen om dette sidstnævnte spørgsmål, skyldes dog nok mere en forskellig opfattelse af begreberne „opdragelse“ og „kundskaber“ end nogen egentlig tvivl med hensyn til skolens faktiske opdragerrolle. Taler man således om „opdragelse“, blot man beskæftiger sig med andet og mere end at videregive oplysning, og opfatter man omvendt „kundskaber“ som andet og mere end (nyttig) viden, bliver der ingen afgørende modsætning mellem dem, der mener, at skolen skal være opdragende, og dem, der mener, at skolen skal indskrænke sig til at formidle kundskaber. Der blev endvidere heller ikke ytret tvivl om, at skolens opdragende funktion nødvendigvis må udføres i et nært samarbejde med forældrene.

Hvad selve værdigrundlaget angår, måtte man derimod afstå fra at formulere et fælles værdibestemt mål for opdragelsen, — bortset fra sådanne utvivlsomme menneskelige egenskaber som oprigtighed, redelighed, åbenhed, venlighed og tolerance, og sådanne grundlæggende etiske principper som sandhed, lighed, retfærdighed, hensyntagen til an-

dre o. s. v. I et samfund, hvor der hersker så forskellige opfattelser om disse princippers *praktiske — politiske* konsekvenser, som tilfældet er, må skolen overholde sig neutral over for ideologiske og politiske overbevisninger (meningsdannelse). Men dette indebærer ikke, at folkeskolen som institution ikke kan have noget formuleret opdragelsesmål, eller at skolens undervisning ikke kan være præget af lærerens personlige holdning og engagement. Målet for opdragelsen kan nemlig være at gøre det muligt for den enkelte elev *selv* at tage stilling til væsentlige livsspørgsmål, og hertil hører også, at eleven bliver bekendt med andres standpunkter i en atmosfære, der er præget af gensidig tillid og respekt.

Parallelt hermed kunne man opstille det som *mål for kundskabstitlegnelsen*, at eleverne bliver i stand til selv at tage stilling til de faglige problemer, (med andre ord lærer, hvilke metoder man anvender for at opnå viden, og hvorledes påstande og hypoteser kan bekræftes eller afkræftes).

Det anførte kan være retningsgivende for, *hvorledes kundskabstitlegnelsen* lægges til rette, men det siger næppe noget entydigt om, *hvilke* kundskaber i videste forstand skolen overhovedet skal formidle. En sådan afgrænsning må dog i det mindste antydes i lovens formålsbestemmelse, hvis folketinget ønsker indflydelse på, hvad skolen beskæftiger sig med også inden for de enkelte fags rammer.

Spørgsmålet om, efter hvilke kriterier folkeskolen skal udvælge sit arbejdsområde, kan anskues ud fra flere synsvinkler.

Man kan betragte skolen som en funktion af det omgivende samfund, hvis *almindelige udviklingstendenser* må afspejle sig i skolen på en sådan måde, at børnene gradvis, men også realistisk, *forberedes til at tage del i samfundslivet*. Konsekvenserne af en sådan betragtningsmåde er et krav om øget orientering om samtidens forhold og om praktisk træning i demokratiske beslutningsprocesser.

Folkeskolens funktion i samfundet er også karakteriseret ved, at den er *det grundlæggende led i det uddannelsessystem*, som samfundet tilbyder børnene og de unge med henblik på deres fremtidige erhvervsudøvelse. Heraf følger, at folkeskolen må delagtiggøre sine elever i de kundskaber, som danner basis for at gå videre i uddannelsessystemet, og at den på den anden side ikke må påtage sig en sådan faglig specialisering, som ud fra en helhedsbetragtning må antages at høre til på et senere stadium af uddannelsesforløbet.

I nær sammenhæng med folkeskolens funktion som den grundlæggende del af uddannelsessystemet står de forventninger, man stiller til skolen om at medvirke til at *fjerne eller udjævne de eksisterende*